

Eugeniusz JANOWICZ*

O NIEKTÓRYCH REGULACH SKUTECZNEJ SPEKULACJI NA GIEŁDZIE PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

Zarys treści: W artykule przeprowadzono próbę analizy podstawowych czynników wpływających na wyniki, które gracz wykorzystuje w grze giełdowej. W teoretycznych opracowaniach dotyczących funkcjonowania giełdy papierów wartościowych podkreślono, że sukces na giełdzie uzależniony jest od bezbłędnego zarządzania pieniędzem. Jednocześnie niezbędne jest opracowanie dobrego planu, zawierającego reguły inwestycyjne. Reguły to zasady pozwalające kontrolować ryzyko finansowe.

Słowa kluczowe: zarządzanie kapitałem, gracz giełdowy, spekulacje na giełdzie, symulacje giełdowe.

Wstęp

Celem artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie, jakie wyniki można osiągnąć za pomocą spekulacji w grze na giełdzie papierów wartościowych. O cenie papieru wartościowego decydują zlecenia kupna i sprzedaży składane przez inwestorów. Propozycja ceny, po której dochodzi do zawarcia transakcji, związane z dwoma systemami określenia kursów papierów wartościowych:

- w systemie kursu jednolitego, w którym notowania opierają się na tak zwanym fixingu, tzn. wyznaczenia ceny papieru wartościowego na podstawie wcześniej złożonych zleceń. W tym systemie wszystkie transakcje dla danego papieru zawierane są po tym samym kursie;
- w systemie kursu ciągłego, gdzie notowania zmieniają się od transakcji do transakcji. Transakcje zawierane są na podstawie przyjmowanych na bieżąco zleceń i realizowane po różnych cenach.

Nie wszystkie transakcje na giełdzie zawierane są w ramach systemów notowań ciągłych lub jednolitych. Są transakcje pakietowe, tzn. transakcje dużymi pakietami papierów wartościowych poza systemami notowań. Należy omówić kilka teoretycznych zagadnień związanych ze spekulacją na giełdzie.

* prof. Eugeniusz Janowicz, Zakład Finansów, Instytut Ekonomii i Zarządzania, Politechnika Koszalińska

Spekulacja a inwestowanie długoterminowe

Zjawisko spekulacji występuje zarówno na rynku dóbr i usług, jak i na rynku kapitałowym. Na rynku dóbr i usług spekulacja może przejawiać się w postaci inwestowania w zapasy (gdy przedsiębiorstwa oczekują wzrostu cen surowców i prefabrykatów) lub gromadzenia zapasów gotowych wyrobów (gdy przedsiębiorstwa oczekują wzrostu cen produktów). Analogicznie zachowują się gospodarstwa domowe, gdy w warunkach hiperinflacji gromadzą zapasy. Na rynku kapitałowym spekulacją jest zakup aktywów finansowych w celu ich odsprzedaży, aby uzyskać przychody wyższe niż z innej lokaty. Gdy spekulacja przybiera duże rozmiary, zakłócając równowagę finansową, państwa przeciwdziałają, np. w celu stabilizacji płynnych kursów walutowych interweniują na rynku walutowym przez sprzedaż (skup) walut.

Podstawową różnicą pomiędzy spekulantami a długoterminowymi inwestorami są techniki analizy jakimi się posługują oraz przedział czasowy. Tu warto podkreślić, że podstawą długoterminowych inwestycji jest analiza fundamentalna. Aby uniknąć złego wyboru waloru, niezbędne jest zgromadzenie informacji (i jej analizy) na temat przedsiębiorstwa (w tym informacji o otoczeniu firmy). Proces zbierania i analizy tych informacji to właśnie analiza fundamentalna. Spekulant natomiast w odróżnieniu od długoterminowego inwestora czerpie informacje głównie z analizy technicznej.

Reguły skutecznej spekulacji i zarządzania kapitałem

Istnieje wiele czynników wpływających na wyniki osiągnięte spekulantem na giełdzie. W literaturze jako najważniejsze wymienia się czynniki psychologiczne¹. Jednak indywidualne atuty psychologiczne nie dają gwarancji sukcesu. Aby odnieść sukces na giełdzie niezbędne jest opracowanie skutecznego planu, w którym określono reguły inwestycyjne oraz ryzyko finansowe.

Przed przeprowadzeniem transakcji gracz giełdowy musi dokładnie określić cel i warunki jego osiągnięcia. Niezbędne jest określenie stosunku ryzyka do zysku oraz wszystkich możliwych zmian cen i reakcji na nie. Gracz giełdowy musi jednocześnie obliczyć czas trwania inwestycji.

W grze na giełdzie bierze udział dużo inwestorów. Stąd notuje się wiele zbiorów zasad inwestowania. W literaturze przedmiotu odnaleźć można reguły opracowane przez znanych inwestorów odnoszących sukces².

¹ Elder A., *Zawód inwestor giełdowy, psychologia rynku, taktyka inwestowania*. Zarządzanie portfelem, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2006, s. 25.

² Pring M.J., *Psychologia inwestowania. Klasyczne strategie osiągania sukcesów na giełdzie*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2006, s. 216.

Nieodłącznym elementem gry giełdowej jest ryzyko. Istnieje wiele technik, pozwalających ocenić ryzyko danej transakcji inwestycyjnej oraz określić możliwości minimalizacji ryzyka. Innymi słowy należy przestrzegać podstawowych zasad zarządzania pieniędzmi:

1. w żadnej transakcji nie można stracić więcej niż 10% kapitału inwestycyjnego,
2. w jedną inwestycję nie należy lokować więcej niż 20% kapitału.

Każdy gracz musi sam zdecydować w jaki sposób uczestniczyć w grze giełdowej i na decyzje inwestycyjne.

Przestępstwa giełdowe

Przestępstwa giełdowe mają długą historię. Zjawisko to jest nieuniknione, jednak system prawny prowadzi ciągle prace w celu obniżenia skutków przestępstw. Obecnie uregulowania prawne bronią potencjalnie najsłabszych indywidualnych akcjonariuszy przed nadużyciami spółek, maklerów lub dużych inwestorów.

Podstawowy podział przestępstw giełdowych pokazano na rys 1. Jak wiadomo, kursy papierów wartościowych są określane przez rynek. Oznacza to, że aby wywołać zmiany ceny rynkowej należy wpłynąć bezpośrednio lub pośrednio na popyt lub podaż. Sterujący ruchem cen wykorzystują pułapki psychologiczne, w które mogą wpadać inwestorzy i mając do dyspozycji znaczny kapitał oraz poufne informacje są w stanie osiągnąć znaczne zyski.

Wachlarz zachowań noszących znamiona manipulacji jest bardzo szeroki. Zasadniczo manipulację można podzielić na dwie grupy: pierwsza to manipulacje, w których przedmiotem jest sam instrument finansowy. Druga grupa dotyczy informacji związanej bezpośrednio lub pośrednio z danym instrumentem.

Manipulacja, której przedmiotem jest instrument finansowy, może mieć formę składania zleceń lub dokonywania transakcji, które:

1. powodują nienaturalne lub sztuczne ustalenia ceny;
2. wprowadzają w błąd co do rzeczywistego popytu, podaży lub ceny;
3. odzwierciedlają zamiar wywołania innych skutków prawnych, niż te dla osiągnięcia których jest określona czynność prawna.

Co dotyczy drugiej grupy manipulacji (informacji) trzeba podkreślić, że informacja odgrywa ogromną rolę. Oczywiście, że osoby mające do niej szybki dostęp uzyskują przewagę nad innymi inwestorami.

Rysunek 1. Podział przestępstw giełdowych

Figure 1. Breakdown of offenses listed

Źródło: Opracowanie własne

Source: Own work

Można odnotować następujące odmiany przestępstw związanych z informacją:

1. zatajenie informacji – gdy emitent lub biuro maklerskie nie ujawniają informacji istotnych dla inwestorów,
2. podawanie nieprawdziwych informacji,
3. wykorzystanie informacji (przykładowo, udostępnienie informacji wybranym osobom lub grupom inwestorów).

Tego typu przestępstwa są szczególnie niebezpieczne dla poprawnego funkcjonowania giełdy i pozostałych inwestorów. Możliwości spekulowania w grze giełdowej jest dużo. Spekulowanie często odbiera się jako coś nie do końca uczciwego i moralnie poprawnego. Spekulacja w grze giełdowej ma inny wymiar i oznacza przede wszystkim rzetelny handel instrumentami finansowymi. Tym co różni spekulacje od inwestowania na giełdzie jest przede wszystkim przedział czasowy oraz stosowane narzędzia i techniki analizy rynku.

Uwagi końcowe

W artykule przeprowadzono próbę odpowiedzi na pytanie, jakie techniki można realizować do spekulowania na giełdzie papierów wartościowych.

Techniki spekulacji to w skrócie techniki analizy technicznej, czyli zbiór i analiza wskaźników w celu identyfikacji stanu rynku.

Najlepsze rezultaty osiągnąć można budując system inwestycyjny w oparciu o kilka uzupełniających się wskaźników. Takie podejście wymaga jednak doświadczenia i jest czasochłonne.

Każdy gracz na giełdzie musi sam zdecydować (często metodą prób i błędów) w jaki sposób uczestniczyć w grze giełdowej i na jakiej podstawie podejmować decyzje inwestycyjne.

Bibliografia

1. Elder A., *Zawód inwestor giełdowy, psychologia rynków, taktyka inwestycyjna. Zarządzanie portfelem*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2006.
2. Kachniewski M., Majewski B., Wasilewski P., *Rynek kapitałowy i giełda papierów wartościowych*, Fundacja Edukacji Rynku Kapitałowego, Warszawa 2008.
3. Komar Z., *Sztuka spekulacji*, Wyd. PRET, Warszawa 1993.
4. Murphy John J., *Analiza techniczna rynków finansowych*, Wig-Press, Warszawa 1999.
5. Pring M.J., *Psychologia inwestowania. Klasyczne strategie osiągnięcia sukcesów na giełdzie*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2006.
6. Slatyer W., *Spekulacja, podejście strategiczne*, K.E. Liber, Warszawa 1998.
7. Witek J., *Funkcjonowanie gospodarstw domowych osób pracujących na własny rachunek*, Wyd. Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2007.
8. Ziębiec J., *Zasady obrotu giełdowego*, Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie, Warszawa 2009.

SOME RULE OF THE SPECULATION IN THE STOCK EXCHANGE

The aim of his paper is to presentation the issue of speculation In the Stock Exchange. The theoretical issues related to speculation as well as presents technical basis and recommendations for future speculators.

Keywords: capital management, speculation on the stock exchange, stock market simulations.